

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства охорони
здоров'я України
23 грудня 2025 року № 1935

**Порядок
проведення судово-психіатричної, судово-психологічної та комплексної
судової психолого-психіатричної експертиз**

1. Цей Порядок визначає організаційні засади проведення судово-психіатричної експертизи, судово-психологічної експертизи та комплексної судової психолого-психіатричної експертизи в державних спеціалізованих установах судово-психіатричної та судово-психологічної експертиз Міністерства охорони здоров'я України.

2. У цьому Порядку терміни вживаються у значеннях, наведених у Кримінальному процесуальному кодексі України, Цивільному процесуальному кодексі України, Законах України «Про психіатричну допомогу», «Про судову експертизу», «Основи законодавства України про охорону здоров'я», та інших нормативно-правових актах.

3. Предметом судово-психіатричної експертизи є психічний стан особи у певні юридично значимі проміжки часу. Психічний стан особи у певні юридично значимі проміжки часу визначається з метою надання відповіді на запитання, поставлені особою або органом, яка (який) залучила (залучив) експерта (експертів), або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи, в тому числі в питаннях щодо встановлення тяжкості тілесних ушкоджень у разі заподіяння ушкодження, що спричинило психічний розлад.

4. Предметом судово-психологічної експертизи є психологічні закономірності та особливості перебігу психічної діяльності. Психологічні закономірності та особливості перебігу психічної діяльності у певні юридично значимі проміжки часу визначається з метою надання відповіді на запитання, поставлені особою або органом, яка (який) залучила (залучив) експерта (експертів), або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи.

5. Предметом комплексної судової психолого-психіатричної експертизи є психічний стан, психологічні закономірності та особливості перебігу психічної діяльності особи у певні юридично значимі проміжки часу, з метою надання відповіді на запитання, поставлені особою або органом, яка (який) залучила (залучив) експерта (експертів), або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи.

6. Судово-психіатрична, судово-психологічна та комплексна судова психолого-психіатрична експертизи (далі – судова експертиза) проводяться в

державній установі «Інститут судової психіатрії Міністерства охорони здоров'я України» та її територіальних філіях (далі – експертна установа), особами, які відповідають вимогам, визначеним статтею 10 Закону України «Про судову експертизу» та працюють на посадах судових експертів затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від ____ № ____ зареєстрованим в Міністерстві юстиції України ____ за № ____ (далі – судовий експерт).

7. Призначення судової експертизи, обов'язки, права та відповідальність судових експертів визначаються Кримінальним процесуальним кодексом України, Цивільним процесуальним кодексом України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, Кодексом адміністративного судочинства України, Кримінальним кодексом України, Законом України «Про судову експертизу».

8. Підставою для проведення судової експертизи є процесуальне рішення органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду, або рішення органу (посадової особи), у провадженні якого перебуває справа про адміністративні правопорушення, або договір з експертною установою (далі – процесуальний документ про призначення судової експертизи).

9. Відповідно до законодавства за процесуальними ознаками судова експертиза є: первинною, повторною, додатковою.

10. Відповідно до законодавства за організаційними ознаками судова експертиза є: одноособовою, комісійною.

11. Відповідно до законодавства судово-психіатрична та комплексна судова психолого-психіатрична експертизи за формою проведення є: амбулаторною, стаціонарною, посмертною. Стаціонарна судово-психіатрична та комплексна судова психолого-психіатрична експертизи проводяться на підставі ухвали слідчого судді або суду про призначення стаціонарної судово-психіатричної або комплексної судової психолого-психіатричної експертизи. Керівнику експертної установи заборонено самотійно визначити стаціонарну форму судово-психіатричної або комплексної судової психолого-психіатричної експертизи при відсутності в процесуальному документі про призначення судової експертизи визначення форми проведення цієї експертизи.

12. При неможливості доставити особу щодо якої призначено судову експертизу до експертної установи, забезпеченні експертові (експертам) належних умов праці і безперешкодного доступу до цієї особи, судова експертиза проводиться за її місцезнаходженням.

13. При проведенні судово-психіатричної та комплексної судової психолого-психіатричної експертизи є обов'язковим безпосередній огляд підекспертного, крім випадків їх проведення посмертно. Проведення судової експертизи із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій заборонено.

14. Організаційне та матеріально-технічне забезпечення судово-експертної діяльності, контроль за своєчасним її здійсненням та дотриманням судовими експертами положень нормативно-правових актів, покладаються на керівника експертної установи.

15. При надходженні в експертну установу матеріалів для проведення судової експертизи від особи або органу, яка (який) залучила (залучив) експерта (експертів), слідчого судді або суду (далі – замовник), ці матеріали впродовж 1 календарного дня розглядаються керівником експертної установи.

16. При розгляді матеріалів для проведення судової експертизи керівник експертної установи оцінює процесуальний документ про призначення судової експертизи та приймає рішення щодо кількісного складу експертів (одноособовий або комісійний) та визначення конкретного (конкретних) судового (судових) експерта (експертів), якому (яким) доручено проведення судової експертизи (при не зазначенні цього в процесуальному документі про призначення судової експертизи).

При визначенні керівником експертної установи себе судовим експертом, Міністром охорони здоров'я України здійснюється врегулювання конфлікту інтересів шляхом застосування зовнішнього контролю за прийняттям цього рішення. Особою, уповноваженою на проведення зовнішнього контролю є заступник Міністра охорони здоров'я України, який згідно з розподілом функціональних обов'язків відповідає за координацію питань з протидії корупції у сфері охорони здоров'я. Зовнішній контроль здійснюється у формі перевірки змісту проєкту рішення про визначення керівником експертної установи себе судовим експертом.

17. При проведенні комісійної судової експертизи керівник експертної установи призначає голову комісії, членів комісії та експерта-доповідача. При проведенні комплексної судової психолого-психіатричної експертизи експертом доповідачем призначається, як судово-психіатричний експерт (один із експертів), так і психолог-експерт судовий (один із експертів). Експертом-доповідачем може бути голова комісії.

У голови комісії відсутні переваги перед іншими членами комісії під час вирішення поставлених питань. Голова комісії скликає і проводить наради судових експертів, на яких ознайомлює їх з процесуальним документом про призначення судової експертизи і матеріалами, які надійшли від замовника та

організовує розробку спільної програми досліджень, з визначенням послідовності і строків її виконання.

18. Судовий експерт (судові експерти), якому (яким) доручено проведення судової експертизи впродовж одного робочого дня оцінює (оцінюють) чи наявні підстави для його (їх) самовідводу передбачені статтею 79 Кримінального процесуального кодексу України або статтею 38 Цивільного процесуального кодексу України, (в залежності від категорії справи чи провадження, за якою (яким) проводиться судова експертиза) та чи наявний у нього (них) реальний чи потенційний конфлікт інтересів.

За наявності підстав для самовідводу передбачених статтею 79 Кримінального процесуального кодексу України чи статтею 38 Цивільного процесуального кодексу України або при наявності реального чи потенційного конфлікту інтересів судовий експерт (судові експерти) в той же робочий день заявляє (заявляють) самовідвід та повідомляє (повідомляють) про це керівника експертної установи.

19. При недостатності наданих замовником матеріалів для повного дослідження та надання обґрунтованих і об'єктивних висновків судовий експерт (судові експерти) заявляє (заявляють) замовнику клопотання про надання додаткових матеріалів та вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням експертизи та за необхідності і погодженням із замовником, повертає (повертають) замовнику матеріали, надані для проведення експертизи.

20. У разі не надання додаткових матеріалів необхідних для повного дослідження та надання обґрунтованих і об'єктивних висновків, через 40 робочих днів судовий експерт (судові експерти) направляє (направляють) замовнику вмотивовану заяву про відмову від проведення судової експертизи.

21. При проведенні судової експертизи судовий експерт (судові експерти) оцінює (оцінюють) необхідність залучення до її проведення осіб, що мають спеціальні знання в інших галузях знань. При неможливості проведення судової експертизи без залучення цих осіб, судовий експерт (судові експерти) в односторонній термін повідомляє (повідомляють) про це замовника з клопотанням про їх залучення.

22. При надходженні від замовника документів, що містять інформацію про стан здоров'я особи, щодо якої призначено судову експертизу, факти її звернення за медичною допомогою, її діагноз, інтимну і сімейну сторону життя, а також інші відомості, одержані при її обстеженні, судові експерти її використовують виключно у разі наявності письмової згоди (наданої в довільній формі) цієї особи на використання зазначеної інформації. При проведенні судової експертизи призначеної слідчим суддею чи судом, зазначена

інформація використовується без згоди особи. При отриманні зазначеної інформації органом досудового розслідування на підставі ухвали слідчого судді, вона використовується без згоди особи.

23. При проведенні судово-психіатричної експертизи з'ясується наявність чи відсутність психічного розладу в особи щодо якої призначена ця експертиза.

При проведенні судово-психіатричної експертизи (за виключенням посмертної судово-психіатричної експертизи) наявність чи відсутність психічного розладу в особи щодо якої призначена ця судова експертиза з'ясовується шляхом проведення психіатричного огляду. Психіатричний огляд особи проводиться після встановлення її особи за документом, що посвідчує особу.

При проведенні судово-психіатричної експертизи судово-психіатричний експерт (судово-психіатричні експерти) оцінює (оцінюють) об'єктивний анамнез особи щодо якої призначена ця експертиза, дані про спадковість психічних розладів, особливості психічного розвитку, сімейний і соціальний статус, особливості реагування на різні життєві ситуації, психічні травми, особливості психічного стану та поведінки під час проведення цієї судово-психіатричної експертизи та в період часу, щодо якого судово-психіатричному експерту (судово-психіатричним експертам) поставлені питання. Судово-психіатричний експерт (судово-психіатричні експерти) оцінює (оцінюють) особливості зовнішнього вигляду, міміки, руху і мови особи, щодо якої проводиться судово-психіатрична експертиза, а також її манеру триматися під час обстеження. При виявленні короточасних порушень свідомості описується їх тривалість, зовнішні прояви (збліднення шкіри, наявність додаткових рухів тощо) для уточнення характеру цього патологічного стану.

При проведенні судово-психіатричної експертизи, судово-психіатричний експерт (судово-психіатричні експерти) здійснює (здійснюють) соматичне обстеження особи щодо якої проводиться судово-психіатрична експертиза. Обов'язково перевіряється наявність / відсутність слідів пошкоджень, у тому числі самоушкоджень, розташування і особливості татуювань, оглядається волосиста частина голови для виявлення рубців і шрамів після перенесених травм, виявляються сліди ін'єкцій, оглядається слизова рота і язик (рубці, наявність слідів прикусів).

При проведенні судово-психіатричної експертизи, судово-психіатричний експерт (судово-психіатричні експерти) керуються галузевими стандартами у сфері охорони здоров'я та методиками проведення судово-психіатричної експертизи.

24. При проведенні судово-психологічної експертизи з'ясовуються закономірності та особливості перебігу психічної діяльності особи щодо якої проводиться ця експертиза.

Психологічне обстеження особи, щодо якої призначена судово-психологічна експертиза, здійснюється після встановлення її особи за документом, що посвідчує особу.

Експерт-психолог судовий (експерти-психологи судові) на свій розсуд визначає (визначають) спосіб проведення судово-психологічної експертизи. Обсяг дослідження, підбір, вибір методів та методик проведення судово-психологічної експертизи здійснюється у відповідності до поставлених замовником питань. Експерт-психолог судовий (експерти-психологи судові) на свій розсуд визначає (визначають) обсяг інформації, яку він (вони) отримує (отримують) під час психологічного обстеження особи, щодо якої призначено судово-психологічну експертизу.

При проведенні судово-психологічної експертизи експерт-психолог судовий (експерти-психологи судові) звертає (звертають) увагу на особливості зовнішнього виду, рухи, мови та вимови особи, щодо якої проводиться ця експертиза, її манеру триматись під час психологічного обстеження.

При проведенні психологічного обстеження, при виникненні поведінки особи, щодо якої проводиться судово-психологічна експертиза, яка унеможлиблює його проведення, експерт-психолог судовий (експерти-психологи судові) зупиняє (зупиняють) його проведення та письмово в довільній формі повідомляє (повідомляють) про це замовника.

При проведенні психологічного обстеження, за наявності впливу, який перешкоджає проведенню судово-психологічної експертизи зі сторони третіх осіб, які мають законне право бути присутніми під час проведення цього обстеження, експерт-психолог судовий (експерти-психологи судові) зупиняє (зупиняють) його проведення та письмово в довільній формі повідомляє (повідомляють) про це замовника.

25. При проведенні комплексної судової психолого-психіатричної експертизи:

судово-психіатричним експертом (судово-психіатричними експертами) здійснюються заходи передбачені пунктом 23 цього порядку;

експертом-психологом судовим (експертами-психологами судовими) здійснюються заходи передбачені пунктом 24 цього порядку.

26. При проведенні судової експертизи при виявленні у особи щодо якої призначена судова експертиза психічних розладів або особливостей перебігу психічної діяльності, які могли виникнути внаслідок застосування до особи катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання, чи вчинення інших дій проти її життя, здоров'я, волі, честі, гідності, статевої свободи, статевої недоторканості, судовий експерт (судові експерти) зобов'язаний (зобов'язанні) відобразити ці відомості у своєму висновку, незалежно від того, чи поставлено перед ним (ними) це питання та повідомляє (повідомляють) про це органи досудового розслідування.

При проведенні судової експертизи при виявленні у особи щодо якої призначена судова експертиза видимих слідів ушкоджень, синців, або інших ознак застосування до особи катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання, або сама особа, щодо якої призначено судова експертиза заявляє про таке поводження, судовий експерт (судові експерти) зобов'язаний (зобов'язані) відобразити ці відомості у своєму висновку та повідомляє (повідомляють) про це органи досудового розслідування.

Якщо під час проведення судової експертизи особі, судовий експерт (судові експерти) отримує (отримують) відомості, які можуть бути складом іншого кримінального правопорушення, судовий експерт (судові експерти) відображає (відображають) ці відомості у своєму висновку та повідомляє (повідомляють) невідкладно (але не пізніше 24 годин) про це органи досудового розслідування.

27. Строк проведення амбулаторної судово-психіатричної та комплексної судової психолого-психіатричної експертиз становить до 5 календарних днів з дати надання замовником всіх матеріалів необхідних для повного дослідження та надання обґрунтованих та об'єктивних висновків. Залежно від ступеня складності цих експертиз і обсягу їх об'єктів, поданих на дослідження, цей строк продовжується до 10 календарних днів з інформуванням замовника.

Строк проведення стаціонарної судово-психіатричної та стаціонарної комплексної судової психолого-психіатричної експертиз становить до двох місяців, якщо коротший строк не встановлено ухвалою слідчого судді або суду.

Строк проведення посмертної судово-психіатричної та комплексної судової психолого-психіатричної експертиз становить до 10 календарних днів з дати надання замовником всіх матеріалів необхідних для повного дослідження та надання обґрунтованих та об'єктивних висновків. Залежно від ступеня складності цих експертиз і обсягу їх об'єктів, поданих на дослідження, цей строк продовжується до 20 календарних днів з інформуванням замовника.

28. Строк проведення судово-психологічної експертизи становить до 5 календарних днів з дати надання замовником всіх матеріалів необхідних для повного дослідження та надання обґрунтованих та об'єктивних висновків. Залежно від ступеня складності цієї експертизи і обсягу її об'єктів, поданих на дослідження, цей строк продовжується до 10 календарних днів з інформуванням замовника.

Судово-психологічна експертиза, яка вимагає дослідження та аналізу відеоматеріалів з використанням відповідних методик проведення цієї експертизи, або судово-психологічна експертиза призначена стосовно померлої особи виконується у строк до 10 календарних днів з дати надання замовником всіх матеріалів необхідних для повного дослідження та надання обґрунтованих та об'єктивних висновків. Залежно від ступеня складності цих

експертиз і обсягу їх об'єктів, поданих на дослідження, цей строк продовжується до 20 календарних днів з інформуванням замовника.

29. При проведенні судової експертизи в кримінальному провадженні щодо особи, яка тримається під вартою, щодо неповнолітньої особи або щодо кримінального правопорушення, вчиненого стосовно малолітньої або неповнолітньої особи, судова експертиза проводиться невідкладно (але не пізніше 24 годин).

30. При проведенні стаціонарної судово-психіатричної або стаціонарної комплексної судової психолого-психіатричної експертиз забезпечується окреме утримання осіб за статтю, осіб до яких застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою та інших осіб, повнолітніх та неповнолітніх осіб.

Утримання осіб до яких застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою здійснюються з урахуванням Закону України «Про попереднє ув'язнення», їх психічного стану, ступеня суспільної небезпечності.

31. При проведенні стаціонарної судово-психіатричної або комплексної судової психолого-психіатричної експертиз особам, до яких застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, їх спілкування з відвідувачами відбувається у спеціально обладнаному для цього приміщенні у визначений правилами внутрішнього розпорядку час з урахуванням Закону України «Про попереднє ув'язнення», їх психічного стану, ступеня суспільної небезпечності. Керівник експертної установи повинен забезпечити можливість спілкування цих осіб з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, прокурором, захисником або іншим законним представником за відсутності третіх осіб, за умов, що виключають можливість прослуховування чи підслуховування.

При проведенні стаціонарної судово-психіатричної або стаціонарної комплексної судової психолого-психіатричної експертиз керівник експертної установи забезпечує харчування осіб, до яких застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, у відповідності до постанови Кабінету Міністрів України від 16 червня 1992 року № 336 «Про норми харчування осіб, які тримаються в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби, ізоляторах тимчасового тримання, приймальниках-розподільниках та інших приймальниках Національної поліції».

Після завершення стаціонарної судово-психіатричної або стаціонарної комплексної судової психолого-психіатричної експертиз особи, до яких застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою повертаються до установи, звідки поступили на цю експертизу (крім випадків закінчення строку дії ухвали слідчого судді або суду про тримання під вартою).

32. Після закінчення судово-психіатричної експертизи у строк до 5 календарних днів складається висновок судово-психіатричного експерта за формою первинної облікової документації № 100/о «Висновок експерта № ____ за результатами судово-психіатричної експертизи», затвердженою наказом Міністерства охорони здоров'я України від ____ № ____ зареєстрованим в Міністерстві юстиції України ____ за № _____. Залежно від ступеня складності цієї експертизи і обсягу об'єктів, поданих на дослідження, цей строк продовжується до 10 календарних днів з інформуванням замовника.

За наявності розбіжностей між судово-психіатричними експертами при проведенні комісійної судово-психіатричної експертизи, у висновку судово-психіатричних експертів зазначаються відповіді на поставлені питання кожного з них (за кількістю точок зору) з відповідним обґрунтуванням.

33. Після закінчення судово-психологічної експертизи у строк до 5 календарних днів складається висновок експерта-психолога судового за формою первинної облікової документації № 100-4/о «Висновок експерта № ____ за результатами судово-психологічної експертизи», затвердженою наказом Міністерства охорони здоров'я України від ____ № ____ зареєстрованим в Міністерстві юстиції України ____ за № _____. Залежно від ступеня складності цієї експертизи і обсягу об'єктів, поданих на дослідження, цей строк продовжується до 10 календарних днів з інформуванням замовника.

За наявності розбіжностей між експертами психологами судовими при проведенні комісійної судово-психологічної експертизи, у висновку експертів-психологів судових зазначаються відповіді на поставлені питання кожного з них (за кількістю точок зору) з відповідним обґрунтуванням.

34. Після закінчення комплексної судової психолого-психіатричної експертизи у строк до 5 календарних днів складається висновок за формою первинної облікової документації № 100-5/о «Висновок експертів № __ за результатами комплексної судової психолого-психіатричної експертизи», затвердженою наказом Міністерства охорони здоров'я України від ____ № ____ зареєстрованим в Міністерстві юстиції України ____ за № _____. Залежно від ступеня складності цієї експертизи і обсягу об'єктів, поданих на дослідження, цей строк продовжується до 10 календарних днів з інформуванням замовника.

За наявності розбіжностей між судово-психіатричними експертами або експертами психологами судовими при залученні декілька судових експертів відповідної експертної спеціальності, у висновку зазначаються відповіді на поставлені питання кожного з них (за кількістю точок зору) з відповідним обґрунтуванням.

35. Після складання висновку експерта, впродовж 3 календарних днів матеріали, які було надано для проведення судової експертизи, повертають замовнику разом з цим висновком експерта.

36. Взаємодія між замовником та експертною установою чи судовим експертом (судовими експертами) відбувається шляхом використання системи електронного документообігу та єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи.

В.о. директора
Департаменту медичних послуг

Валерія СОРУЧАН